

Píseň: EZ618 - Modré nebe, slunce zář + **modlitba;** **Čtení:** Mk 12, 35-44

Milí přátelé,

dnes nás čekají tři krátké oddílky. Nejprve však připomenutí tématu předchozí biblické - pro kontext. Minulý týden jsme probírali oddíl o největším přikázání. A o druhém největším přikázání. Největším je milovat Hospodina, svého Boha, vším, čím člověk disponuje (srdcem, myslí, silou, duší). Úmyslně je už v Dt 6 formulováno jako de facto nesplnitelné přikázání.

Druhým pak je milovat bližního jako sebe samého. Tedy ani více, ani méně. I to je de facto nesplnitelné, aby byla tato láska skutečně „fifty-fifty“. Avšak již usilování o tyto dvě mety vede k lepšímu člověku, společenství, společnosti a tak světu. Protože zcela proměňují „vrozený“ a „přirozený“ pohled člověka na svět, druhého a sebe - já nejsem zdaleka tak důležitý, jak si myslím. A druhý je právě tak důležitý, jako já. Ani víc, ani méně.

Nesme si dál také Ježíšovu pochvalu právě zákoníkovi, který otázku po největším přikázání položil. A s Ježíšem plně souhlasil. Ba dokonce dodal: Plnit (průběhově! - milovat) tato dvě je víc než přinášet Bohu oběti, dary a celopaly.

Čí je Kristus syn?

První dnešní oddíl ukazuje, že i pisatel nejstaršího podání evangelia se musel nějak postavit k otázce Ježíšova otce. Byl Ježíš biologickým potomkem Josefa, jak se to snaží nakloubit a zároveň vyvrátit Matouš? Byl Ježíš biologickým potomkem krále Davida? Nebo byl v lůně Marie počat nějakým tajemným způsobem? Otázky o to vhodnější, že tímto týdnem začínáme adventní období.

Matouš v úvodu (Mt 1, 1nn) ke svému podání uvádí tu známou „knihu rodu Ježíše Krista“. V něm předloží posloupnost přímého potomstva od Adama přes Davida až k Ježíši Nazaretskému. Tato je samozřejmě už jím zamýšlena symbolicky (srv. Mt 1, 14).

Jenže vzápětí už Matouš vypráví příběh o tom, že Marie „počala z Ducha svatého“. Pokud tedy není Josef biologickým otcem (ale to Matouš netvrdí!), pak je celý předchozí rodokmen zbytečný.

Navíc: Copak je nějaké dítě počato mimo vůli trojjediného Boha, tedy mimo vůli Ducha svatého?

Jen málokterý člověk plně vyrostl z dětského magicko-fenomenálního období, které nám vládne zhruba mezi třetím a šestým rokem života. Tedy málokdo překoná sebe jako centrum světa, jako hlavní zdroj „pohledu na věc“. A tím, že má „magické“ schopnosti. Tedy že má schopnosti ohýbat nejrůznější mocnosti a vůle dle vůle své.

I dnes si mnoho křesťanů představuje, že výrok „Marie počala Ježíše z Ducha svatého“ přece musí znamenat, že Ježíš *není* biologickým potomkem Josefa - svého otce. Navzdory tomu, že si Matouš dal takovou práci s tím, aby ukázal, že je, jinak by nebyl potomkem Davida a prvního Adama. Neboli i řada křesťanů má ráda kouzla, fantazii, magii, tajemno, ezoteriku. Nakonec proč ne - když však zůstávají na poli zábavy, filmů, beletrie. A nevstupují do vnějšího světa skutečných vztahů mezi lidmi a Bohem.

Jestli Josef je také biologickým otcem, ne jen tím, kdo se o Ježíše staral, vychoval a vyučil ho (a v dětství mu zachránil život!), to se nikdy nedovíme. Možná byl, možná nebyl. Stejně jako nikdy neprokážeme, zda je přímým potomkem krále Davida. Samozřejmě Ježíš není biologickým potomkem prvního Adama, ten není historickou osobou.

Uvědomme si však, že v Judeji starověku nevládla snaha biologicky člověka předurčit a definovat. Člověk byl definován vztahy. A zejména vztahem od Boha k sobě. „Jak by Mesiáš mohl být Davidův syn, když David sám nazývá Mesiáše svým Pánem?“ (v. 37)

Moderní znalosti biologie nejsou nijak na překážku ani biblickým příběhům ani vyznáním víry (např. Apoštolskému). Naopak nám pomáhají pochopit jejich pravou hloubku. Ježíš byl syn, který se nenarodil z vůle pozemského otce. Tedy nenarodil se

z vůle toho, který je často i dnes vnímán jako pán světa - z vůle muže. A nešlo ani o „nechtěné těhotenství“, nýbrž o těhotenství naprosto chtěné - Otcem nebeským. Lukášovo podání evangelia pak řeší problém Mariiny nesvobodné vůle v celém tomto dění, čímž hezky doplňuje podání Matoušovo.

Marek také hovoří jen o vztahu mocenském či vladařském. Biologická posloupnout genů ho nezajímá (ani zajímat nemůže!). Zajímá ho, kdo je komu nadřazen, kdo komu vládne - David Mesiášovi? Nebo Mesiáš Davidovi?

Ba dokonce Marek ve svém podání na rovinu řekne, že Mesiáš přece není a nemůže být vázán na něco tak pozemského, ba přízemního, jako je pokrevní linie¹. Takto smýšlejí pohané! Pro Hospodinova věrného je důležitá posloupnost duchovní - tedy z Ducha svatého. Mesiáš není syn Davidův ani ve smyslu podřízenost otec-syn, ani ve smyslu biologickém. Snad. Možná bychom testy DNA zjistili, že Josef byl biologickým otcem Ježíše z Nazareta. Vždyť měl určitě později s Marií další děti (např. Gal 1, 19)...

A početný zástup těmto (ale jistě i jiným) slovům rád naslouchal. Copak je posloupnost, určení a dědictví biologické důležitější duchovního?

Varování před některými zákoníky

Je nápadné, že i druhý dnešní oddíl si „bere na paškál“ zrovna zákoníky. Zejména když vzpomeneme, že je to právě zákoník, který slyší Kristova slova „nejsi daleko od Božího království.“ Tato pochvala a povzbuzení neplatí všem zákoníkům. Stejně jako přísná slova evangelia druhého dnešního oddílu neplatí *všem* zákoníkům. Jistě ne každý trval na tom, že Mesiáš musí pocházet z pokrevní linie krále Davida. To by si tuto linii setsakramentsky hlídali...

Podobně i druhý dnešní oddíl: „Varujte se zákoníků, kteří...“ Tedy varujte se zákoníků, kteří splní poté uvedené podmínky. To zdaleka nebyly všichni!

¹ I v dnešním západním světě brána za velmi podstatnou a určující!

Zdaleka ne všichni zákoníci stáli o pozdravy na ulici, o lidskou úctu a obdiv. A tak se neoblékali tak, aby bylo na první pohled zřejmé, že jsou důležití. A už vůbec nestáli o přední místa kdekoli - natožpak v synagógách nebo na hostinách.

Ale našli se takoví. Chtěli být zákoníky pro obdiv lidí, pro pozdravy a pocit důležitosti nebo i moci. Chtěli být zákoníky proto, aby měli dobré bydlo. Nakonec stejně byl ve svém mládí motivován také Martin Luther, jak později přiznal. Ale z Boží milosti u něj došlo k proměně, poznal hloubku víry v Boha a Boží lásky. Ve srovnání s těmito jsou lidské hostiny, lidský obdiv (nebo oblibenost!) nebo přední místa ničím.

I dnes se najdou ve všech podobách Církvě kněží, faráři, presbyteři a prostí členové, kterým jde jen o lepší bydlo. O obdiv. Kteří se tváří, že se hodně modlí a že hodně studují a že hodně pracují - ale opak je pravdou. Kteří chodí na mnoho pastýřských návštěv, ale jen k těm, kde se dobře najedí. Nebo dají hodně peněz sboru. Bohužel.

Správně tedy Ježíš varuje všechny ochotné mu naslouchat: Na řeči nedejte. Na vzhled nedejte. Na oblečení nedejte. Šaty *nedělají* člověka, ačkoli lidová moudrost tvrdí opak. Náš dojem z člověka se nerovná tomu, kým doopravdy je. Nenechme se balamutit hezky oblečenými a vybraně hovořícími. Řečeno filosoficky: Nedávejme přednost formě před obsahem². Forma často lže a takřka vždy je zavádějící. A manipulována, aby působila co nejlépe.

Vždyť člověk klidně zneužívá i modlitbu - tedy promluvu ke Stvořiteli světa. Třeba právě pro dobré jídlo. Nebo aby měl lepší známky ve škole. Nebo aby měl jinak lepší život...

Avšak Ježíš ani takto jednající lidi, zákoníky či faráře nezatrácuje. Řekne pouze: „Ti budou tím přísněji souzeni.“

Vždyť to je jen lidské jednání - ne stav člověka. A lze vůbec říct, jaký člověk „je“? Nebude zítra nebo za pět let jiný? A nebyl před třiceti, padesáti, osmdesáti lety velmi odlišný? Proto Ježíš charakterizuje lidi jejich jednáním - tím, co dělají. Jednání lze

² A neupřednostňujme kvantitu před kvalitou!

změnit, vždycky. Je vždy jen dočasné, není trvalé - ba dokonce často ani nemá dlouhého dechu.

Dar vdovy

Pro Ježíše - a tak snad také pro křesťany - typická nota. Ježíš nikdy nikoho neodsoudil. Tedy z toho, co víme. Stejně jako není odsouzen zákoník či farář, který pod falešnou záminkou vyjídá vdovy, tak neodsuzuje ani ty, kteří okatě a nápadně dávají do chrámové pokladnice ze svého přebytku a zbytku.

Přitom si uvědomme, co znamená být vdovou ve starověku: Jediný člen společnosti, který požíval ještě méně práv a ochrany, byl sirotek. Bohužel to dnes není o mnoho lepší. A tak vyjídání domů právě vdov a ještě pod záminkou modliteb za ně je velmi těžký zločin v Hospodinových očích (a jiné utiskování těchto obecně, např.: Iz 9, 16+10, 2; Ž 94, 6; Jb 24, 3; Př 23, 10; Mal 3, 5). Neboť Hospodin měl a má zvláštní slabost právě pro ty v lidské společnosti odstrkované, opovrhované a pomíjené (např. Jr 49, 11; Ž 68, 6: „Otec sirotků, obhájce vdov je Bůh v obydlí svém svatém“; Jk 1, 27; Celá kniha Rút!). Je to právě chování k těmto nejposlednějším (dnes bychom k nim přiřadili další skupiny - seniory, postižené, neintegrováné atd.), jež je prubířským kamenem věrnosti Hospodinu. Což krásně ukazuje, jaká jediná etika vlastně Hospodina zajímá: Jak se stavíš k těm nejposlednějším ve své společnosti?

Že však ani ti „přirozeně“ na okraji společnosti nejsou nijak „out“ nebo nepodstatní, ukazuje poslední dnešní oddíl. Nejsou to boháči, kteří sypou do chrámové pokladnice desetitisíce, koho Ježíš vyzdvihl jako příklad. Je to vdova, která vhodila čtyřák (Kraličtí: čtvrtinu peníze), která je příkladná. Ačkoli kdyby někdo jí darovaný obnos našel na ulici, asi by se pro něj ani neshýbl. Doslova vhodila dva „leptony“. To nemá nic společného s moderním názvem pro jednu ze základních skupin elementárních částic kvantové fyziky, které prostředkují vazby mezi všemi částicemi. I když možná nebylo toto jméno zvoleno moderními fyziky náhodně...

128 těchto leptonů dalo dohromady jeden starořímský denár. Přepočítá-li se stará měna na měnu současnou, je velmi obtížný a tedy nepřesný. Zhruba však měl jeden starořímský denár hodnotu jednoho dne nádenické práce. Tedy kolik potřeboval nádeník na obživu na jeden den. Vdova tedy vhodila jednu čtyřiašedesátinu tohoto (neboť vhodila leptony dva). Pokud bychom se tedy najedli třeba za sto korun na den, vhodila vdova asi korunu padesát. Kdo z nás by se pro takový obnos shýbl na ulici? Přijala by naše účetní takovýto dar sboru?

A Marek ve svém podání ještě zdůrazní: „Tato vdova dala ze svého nedostatku. Dala, co měla, všechno, z čeho měla být živa.“ (v. 44)

Tak je tato jedna vdova protikladem mnohých zákoníků z předchozího oddílu. Nedala Bohu, chudým, kněžím a chrámu až z toho, co zbude, když se postarám o sebe a svou rodinu. Dala nejprve všem těm, na které se skrze veřejnou chrámovou pokladnici vybíralo.

Přijmeme pak její příklad stejně, jako ho vyzdvihl Ježíš. Ten dokonce vyhlížel či pozoroval (ř. $\theta\epsilon\omega\rho\epsilon\omega$ = vnímat, pozorovat, hledět; odtud naše pozdější „teorie“), kdo kolik vhadzuje. A je dost možné, že boháči sypali (doslova „metali“ - tak kraličtí) okatě, aby měli obdiv, úctu a dík. Ale Ježíšovu pozornost strhla právě tato vdova. Která možná jen jedinkrát vhodila něco do pokladnice. A i v češtině čteme dokonavý vid!

Budiž nám tedy tato vdova příkladem, ne výhruzně zdviženým prstem. Nechť je příkladem, jak také lze žít největší biblické přikázání jako také mé největší přikázání. A doplňme, že i ve vyzdvížení této vdovy je Ježíš klasicky starozákonní, jak jsme o tom hovořili nedávno - Bohu patří vše prvorozené, to nejlepší, bez vady (např.: Ex 12, 5+13, 2; Lv 1, 3; Da 1, 3nn). Hospodinu se má dávat jako prvnímu, ne až zbytky, jež spadly ze stolu...

Závěr

Dnešními oddíly končí Ježíšovo učení. Od příště nás čekají apokalyptické oddíly (Mk 13) a pak rovnou následuje pašijní dění (Mk 14-16).

Není tedy náhoda, že Marek zakončuje výběr z Ježíšova učení Největším přikázáním a pochvalou zákoníka („Nejsi daleko od Božího království!“ - Mk 12, 34). Není náhoda, že zakončuje konkrétními příklady, jak toto přikázání *nenaplnovat* (povrchně, s přetvářkou, ale s úctou a uznáním lidí - varování před nejen zákoníky!) a jak ho *naplnovat* (dar vdovy). A tak příklady toho, jak poznáme, že je někdo blízko nebo daleko od Božího království. A že nám v tom lidská úcta či neúcta není nijak spolehlivým vodítkem. Natožpak, zda si lidé všimli - toho z praktického pohledu směšného daru vdovy.

Inu Hospodin hledí jinýma očima než člověk...

Rozhovor; Píseň: EZ261 - Aj, čas vzácný přišel; 1. sloka +
Modlitba Páně

Příště: Předurčení, osud, náhoda, Boží vůle a svoboda lidského rozhodnutí (přespříště: Mk 13, 1-13)